

Cevat Başaran'a 60. Yaş Armağanı
Essays for Cevat Başaran's 60th Birthday Occasion

Cevat BAŞARAN'a 60. Yaş Armağanı
Essays for Cevat BAŞARAN's 60th Birthday Occasion

Edit6rler

Vedat KELEŞ
Hasan KASAP6ĐLU
H. Ertuğ ERGÜRER
Ersin ÇELİKBAŞ
Alper YILMAZ

Yayımlayan

Şükrü DEVREZ

Tasarım ve Uygulama

İsmet Filizfidanoğlu

Bilgin Kùltür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara
Tel: 0312 419 85 67 / Sertifika no: 20193
www.bilginkultursanat.com / bilginkultursanat@gmail.com

ISBN: 978-605-9636-68-1

© 2019

Bütün hakları saklıdır

Bu kitapta yayınlanan makalelerdeki bilimsel içerik ve etik ile ilgili tüm sorumluluklar yazarlarına aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Baskı:

SAGE Yayıncılık Rek.Mat.San.Tic.Ltd.Şti.
Kazım Karabekir Caddesi
Uđurlu İş Merkezi No:97 / 24 (Kat: 4) İskitler – Ankara
Tel: 0 312 341 00 02

Cevat Başaran'a 60. Yaş Armağanı

Essays for Cevat Başaran's 60th Birthday Occasion

Editrler

Vedat KELEŞ – Hasan KASAPĐLU – H. Ertuğ ERĐRER – Ersin ŐELİKBAŐ
Alper YILMAZ

İçindekiler / Contents

Lydia'nın Hellenistik Dönem Mezar Steli Atölyeleri	1-26
Abdullah Kasım SONKAYA	
Preliminary Evaluation of a Sculpture of Hercules Unearthed in The Roman Bath of Parion.....	27-38
Alper YILMAZ - Sadık SULAN	
Elaiussa Sebaste'den Kos Origin Sorunsallı Dressel (DR) 2-4 Amphoraları	39-70
H. Asena KIZILARSLANOĞLU	
Konya Arkeoloji Müzesi'ndeki Kybele (Minerva Zizimene) Yontusu	71-78
Asuman BALDIRAN - Nizam ABAY	
İran Örnekleri Işığında Urartu Mühür Sanatı.....	79-98
Ayla BAŞ	
Fatsa/Cıngırt Kayası Kazılarında Ele Geçen Kolkhis Amphoraları Üzerine Bir Değerlendirme..	99-128
Ayşe F. EROL - Deniz TAMER	
Kanuni Sultan Süleyman'ın Rodos Seferi Güzergâhındaki Antik Yerleşimler Üzerine Genel Bir Değerlendirme.....	129-160
Bilal SÖĞÜT	
Antalya Kaleiçi'nden Bir Grup Arşitrav Bloğu	161-176
Burhan VARKIVANÇ - Hülya KÖKMEN SEYİRCİ	
Parion Güney-Tavşandere Nekropolisi'nden Bir Arkaik Dönem Krematoryumu ve Buluntuları. 177-194	
Büşra Elif KASAPOĞLU	
Eski Bir Çocuk Oyunu 'Ephedrismos' ve 'Eşim Eşim'	195-222
Davut KAPLAN	
Turgut Tokuş Koleksiyonundan Toga Giyimli Bir Heykel	223-232
Durmuş ERSUN - Umut ALAGÖZ	
Propontis ve Parion'da İsis Kültü Ve Yerleşme Nedenleri	233-240
Enver AKIN	
Parion Güney Nekropolü'nde Bulunan Yıldızlı Terrakota Taçlar	241-262
Ersin ÇELİKBAŞ	
Parion Roma Hamamı'nda 2012 Yılında Bulunan Roma Dönemi Seramikleri	263-284
H. Ertuğ ERGÜRER	
GIS Based Recording System for Archaeological Studies: Preparation of Basic GIS for Borukcu Excavation.....	285-292
Faris DEMİR	
Kilikia Sikkelerinde Poseidon Tasvirleri	293-300
Fatih ERHAN	

VIII

Prostanna Antik Kenti'nde Bulunan Bir Grup Roma Seramiği	301-314
Fatma KIZILYALÇIN	
Kahramanmaraş Müzesi Örnekleri Işığında Antikçağ Cam ve Seramik Kâselerin Etkileşimi Üzerine Bir Değerlendirme	315-328
Fevziye EKER	
Pessinus Kenti ve Pessinus Sikkelerinde Kybele Yansıması	329-372
Hacer KUMANDAŞ YANMAZ	
Hadrian Döneminde Propontis'in Güney Sahilindeki Şehir Devletleri	373-378
Mustafa H. SAYAR	
Antik ve Modern Kaynaklar ile Güncel Arkeolojik Veriler Kapsamında Kuzey Mezopotamya'da Roma Dönemi	379-396
Hasan KASAPOĞLU - Eda KILIÇ	
A Bronze Prize Hydria from Sinop Museum	397-410
Hazar KABA	
Merkez Pisidia'daki Karapınar/Asartepe Şarap İşliği	411-420
Hüseyin METİN	
Bakla Tepe Geç Kalkolitik Çağ Mimarisi	421-438
İrfan TUĞCU	
Parion İthalatında Lesbos (Midilli) Üretimi Amphoralar	439-450
İsmail AKKAŞ	
Sikke Buluntuları Işığında Parion'da Orta-Geç Bizans Dönemi	451-468
Kasım OYARÇIN	
Eğridere Açık hava Tapınım Alanı Işığında Kapıdağı Yarımadası'nda Kybele Kültü	469-484
Korkmaz MERAL - Tuba AYDIN	
Ağrı/Hamur'dan Parlak Kırmızı Astarlı Urartu Çanak Çömlekleri	485-498
Mehmet Ali YILMAZ	
Ayanis Kalesinden Ünik Bir Eser: Ayanis Koçu	499-510
Mehmet IŞIKLI - Mehmet Ali ÖZDEMİR	
Erzincan Altın-tepe'de ve Urartular'da Mutfak Kültürü	511-520
Mehmet KARAOSMANOĞLU	
Anemurium Odeonu Üzerine Yeni Bir Değerlendirme	521-548
Mehmet TEKOKAK- Ramazan GÜNDÜZ - Cihangir ALDEMİR	
Kommagene Bölgesi'den Baldaken Tipli Bir Mezar Hasanoğlu Mezar Anıtı	549-580
Mevlüt ELİÜŞÜK	
Parion'a ve Parionlulara Yaşam Bahşeden İki Nehir: Hermotos (?) ve Rhesos (Rhoeites)	581-592
Michael D. YILMAZ	

Troas Kökenli Granit Sütunların Akdeniz Havzası'ndaki Dağılımı Üzerine Bir Değerlendirme .593-606 Murat AY - Ömer Can YILDIRIM	
Parion Eğrekbaşı Nekropol Alanı ve Buluntuları Musa TOMBUL	607-624
Parion Roma Dönemi Taş Kapları (2010-2018) Mustafa YILDIZLI - H. Ertuğ ERGÜRER	625-656
Bandırma Müzesin'deki Kharitler Kabartmasının Yeniden Değerlendirilmesi Nurettin KOÇHAN - Serdal GÜNDOĞDU - Ahmet TERCANLIOĞLU	657-672
Troas'daki İlk Troia: Ballıdağ..... Reyhan KÖRPE	673-692
Yeni Bir Türk Tarih Tezi Olarak Türk-Altay Kuramı: Ana Hatlar..... Semih GÜNERİ	693-748
Colonia Archelais Merkezli Yollar ve Rotalar Soner ÖZMEN	749-766
Zenon Arşivindeki Lykia Balının Menşei Üzerine Düşünceler Süleyman BULUT	767-776
Mysia Bölgesi'nde Hosios Kai Dikaios Tapınımı..... Şengül Dilek FUL	777-782
Patara Merkez Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı..... Şevket AKTAŞ	783-796
Mimari Detaylarıyla Tlos Antik Kenti Tiyatrosu Taner KORKUT - Bilsen ÖZDEMİR	797-818
Parion Pseudo-Otonom Darpları..... Vedat KELEŞ	819-838
Assos'tan Bir Grup Çocuk Heykelciği..... Veysel TOLUN	839-848
Alanya Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Siyah Firnisli Seramik..... Volkan YILDIZ	849- 866
Deniz Kavimleri, İklim Değişikliği ve Arkeoloji Zafer KORKMAZ	867-876
Antik Liman Yapılaşmasında İşlevsel Bölgeleme: Andriake..... Nevzat ÇEVİK - Çakır Afşin AYGÜN	877-888
Antik Çağda Renk ve Boya..... Serap YILMAZ - Birol CAN	889-906

Teşekkürler

Serap YILMAZ
BiroL CAN
Abdullah Kasım SONKAYA
Alper YILMAZ
Sadık SULAN
Asuman BALDIRAN
Nizam ABAY
Ayla BAŞ
Ayşe Fatma EROL
Deniz TAMER
Bilal SÖĞÜT
Burhan VARKIVANÇ
Hülya Kökmen SEYİRCİ
Büşra Elif KASAPOĞLU
Davut KAPLAN
Durmuş ERSUN
Umut ALAGÖZ
Enver AKIN
Ersin ÇELİKBAŞ
Ertuğ ERGÜRER
Faris DEMİR
Fatih ERHAN
Fatma KIZILYALÇIN
Fevziye EKER
Hacer Kumandaş YANMAZ
Mustafa Hamdi SAYAR
Hasan KASAPOĞLU
Eda KILIÇ
Hazar KABA
Hüseyin METİN
İrfan TUĞCU
İsmail AKKAŞ
Kasım OYARCIN
Korkmaz MERAL
Tuba AYDIN
Mehmet Ali YILMAZ
Mehmet IŞIKLI
Mehmet Ali ÖZDEMİR
Mehmet KARAOSMANOĞLU
Mehmet TEKOCAK
Ramazan GÜNDÜZ
Cihangir ALDEMİR
Mevlüt ELİÜŞÜK
Michael D. YILMAZ
Murat AY
Ömer Can YILDIRIM
Musa TOMBUL
Mustafa YILDIZLI
Nevzat ÇEVİK
Çakır Afşin AYGÜN
Nurettin KOÇHAN
Serdar GÜNDOĞDU
Ahmet TERCANLIOĞLU
Reyhan KÖRPE
Semih GÜNERİ
Soner ÖZMEN
Süleyman BULUT
Şengül Dilek FUL
Şevket AKTAŞ
Taner KORKUT
Vedat KELEŞ
Veysel TOLUN
Volkan YILDIZ
Zafer KORKMAZ
İsmet FİLİZFİDANOĞLU
Salih PEKGÖZ
Ahmet Levent KESKİN
Selman TAMYÜREK
Yunus ÖZDEMİR
Şükrü DEVREZ

Önsöz

Parionlu Paris'e

Bilim dünyasında Akademisyen olmak isteyen gençler için hocasının güler yüzünün, cesaretlendirici bir sözünün ve doğruluğundan emin olamadığı bilimsel çalışmaları için övgü dolu bir sözünün ne kadar hayati önemde olduğuna dair pek çok yaşanmış olay vardır. Gerçekten de akademik camiada egosu yüksek ve akademik hiyerarşiye sıkı sıkıya bağlı hocaların olduğu da bir gerçektir. Akademisyenliğe heyecan duyan her genç bilim insanının hayatında belirleyici rol oynayan bilim adamları arkeoloji camiasında da vardır ve olmaya da devam edecektir. Hocamız Prof. Dr. Cevat Başaran da bu bilim adamlarından biridir.

Cevat Hocamız mütevazı, iyi niyetli, espirili ve insancıl kişiliği, meslektaşları ve öğrencilerine olan yaklaşımı yanında bilimsel egoizmi reddeden paylaşımcı anlayışı ve mesleğine saygı duyan bilim adamı kimliği ile de bizler için hep rol model, daha da önemlisi sadece bilimsel anlamda değil; yaşamın her aşamasında vermiş olduğu destek ile de her zaman bir hocadan fazlası olmuştur bizler için.

Hocamızın akademik hayatı, renkli kişiliği, iş disiplini ve çalışma azmi nükte ve hicivlerinin zengin kişiliği ile bezenmiştir. Onların kısacık bir bölümünden bile burada bahsetmek, bir önsözün sınırlarını aşacaktır.

Saygıdeğer hocamızın meslektaşları, ve öğrencilerinin yazılarından oluşan bu armağan kitabında yayımlanan makalelerin arkeoloji literatürüne ciddi katkısı olacağı da şüphesizdir.

Son söz olarak Hocamız Prof. Dr. Cevat Başaran'a ne yapsak ta ödeyemeyeceğimiz sevgi, saygı ve hakkın, naçizane bir ifadesi olan bu armağan kitabının hayırlı olmasını; saygıdeğer hocamıza bundan sonraki yaşantısında ailesiyle birlikte, sağlıklı, mutlu ve huzur dolu bir hayat dileriz.

Editörler

Atatürk Üniversitesi ve Arkeolojiye Adanmış bir Ömür

Üniversite kuran üniversite unvanıyla çağdaş, yenilikçi ve bilimsel anlamda önemli bir ekolü temsil eden Atatürk Üniversitesi yaklaşık 45 yılı aşkın süredir gerek üniversitemizin gerekse ülkemizin çeşitli illerindeki birçok üniversitenin arkeoloji bölümlerindeki gelişimin temel taşlarından pek çok akademisyenin eğitim ve öğretim hayatının şekillendiği Arkeoloji Bölümü'ne ev sahipliği yapmaktadır. Türk Arkeolojisi'nin önemli bir noktaya ulaşması konusunda bir ekol olarak varlığını sürdüren "Erzurum Arkeoloji Ekolü" olarak da bilinen üniversitemiz arkeoloji bölümü kültürel mirasımızın gün yüzüne çıkarılması hususunda birçok kazıya bilimsel danışmanlık ve kazı başkanlığı yapmış pek çok akademisyenin yanı sıra, ülkemizin çeşitli müzelerinde görev yapmakta olan çok sayıda arkeoloğa sahip, oldukça köklü bir bölümü bünyesinde barındırmaktadır.

Üniversitemiz bünyesinde 1973 yılında kurulan, ulusal ve uluslararası anlamda akademik faaliyetleriyle Anadolu arkeolojisine birçok katkı sağlayan ve arkeoloji biliminin bölgemiz ve ülkemizdeki gelişimi konusunda gerekli desteği hiçbir zaman esirgemeyen Arkeoloji Bölümümüz, üniversitemiz için akademik gelişimi temsil eden birçok bölümden bir tanesidir. Bu anlamda, bu bölümün bilime ve topluma kazandırdığı arkeologlar da fazlasıyla önem teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, Atatürk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nün ilk öğrencilerinden ve aynı zamanda ilk akademisyenlerinden olup, 1980 yılında göreve başlayarak, yaklaşık 40 yıllık bir süredir üniversitemiz ve bölümüne hizmet veren Prof. Dr. Cevat Başaran da üniversitemizin yüzü akı, kıymetli akademisyenlerinden birisidir. "İğneyle Kuyu Kazanlar" olarak adlandırdığı arkeologları yetiştirme hususunda söz konusu süre içerisinde sayılamayacak kadar çok ders vermiş, üniversitemiz akademik personeli ve öğrencileri tarafından oldukça sevilen Prof. Dr. Başaran idareci olarak görev aldığı projeler ile akademik anlamda yürütücülüğünü yaptığı bilimsel çalışmalarda etik ve mesleki ilkelere bağlılığıyla tanınan oldukça başarılı bir akademisyendir. Üniversitemiz ve ülkemizin birçok üniversitesinde eğitim veren birçok akademisyenin danışmanlığını yapmış, çalışma ve akademik prensiplerine bağlılığıyla gerek ulusal gerekse uluslararası anlamda oldukça saygı görmektedir. Ülkemiz kültür ve turizmine kazandırılacak birçok çalışmada aktif olarak yer almış, bu anlamda akademik yeterliliğini toplumla paylaşmaktan kaçınmamış ve günümüzde pek çok arkeoloji bölümünde okutulan arkeolojinin mihenk taşı niteliğinde, aynı zamanda arkeolojinin ilk Türkçe kitaplarından biri olan "Arkeolojiye Giriş" kitabının yanı sıra birçok yayını bilim dünyasına sunmuştur. 2005 yılından beri sürdürülen ve 2015 yılına kadar bilimsel başkanlığını yürüttüğü Çanakkale-Parion Antik Kenti kazısı başta olmak üzere, ülkemiz kültürel mirasının ortaya çıkarılması ve korunması hususunda birçok çalışmada doğrudan bulunan hocamızın bilime ve akademiye verdiği emek her türlü takdire şayandır.

Sayın Prof. Dr. Cevat Başaran hocamıza üniversitemizin bilimsel ilkelerine bağlı akademik yaşantısı, ülkemiz kültürel mirasına ve bilime yaptığı katkılardan dolayı Atatürk Üniversitesi Ailesi adına kendisine teşekkür eder, bundan sonraki hayatının da sağlıklı, huzurlu ve üretken olarak geçmesini içtenlikle dilerim.

Prof. Dr. Ömer ÇOMAKLI
Atatürk Üniversitesi Rektörü

PROF. DR. CEVAT BAŞARAN'IN ÖZGEÇMİŞİ VE YAYINLARI

Özgeçmiş

20 Ocak 1959 Hasan oğlu olarak Bayramiç/Çanakkale'de doğdu.

Öğrenim

1976-1980 Lisans Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
1981-1982 Yüksek Lisans Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
1983-1987 Doktora Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Mesleki ve Akademik Geçmişi

1982-1991 Araştırma Görevlisi Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
1991-1994 Yardımcı Doçent Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
1994-1999 Doçent Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
1999- Profesör Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

İdari ve Diğer Görevler

1993-1996 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdür Yardımcılığı
1994-1996 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı Başkanlığı
1995-2009 Erzurum Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Üyeliği
1998-1999 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Başkanlığı
1998-2008 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Başkanlığı
1998-2008 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji (YL) (TEZLİ) Anabilim Dalı Başkanlığı
2001-2002 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcılığı
2001-2003 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Yönetim Kurulu Üyeliği
2002-2003 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Enstitü Yönetim Kurulu Üyeliği
2002-2003 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dekan Yardımcılığı
2002-2003 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yönetim Kurulu Üyeliği
2007-2009 Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Üyeliği
2007-2009 İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Üyeliği

XVIII

- 2009-2013 Erzurum Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Üyeliği
2008-2013 Erzurum-Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı Başkanlığı

KAZILAR

- 1979 Kaleköy Kazısı (Elazığ) (Araştırmacı-Arkeolog)
1982 Taniktepe Kurtarma Kazısı (Doğubayazıt/Ağrı), (Araştırmacı-Arkeolog)
1986 Alaca Köyü Toplu Mezar Kazısı (Erzurum) (Erzurum Arkeoloji Müzesi Başkanlığı'nda) (Araştırmacı-Arkeolog)
1986 Oba Köyü Toplu Mezar Kazısı (İğdır) (Araştırmacı-Arkeolog)
1987 Sos Höyük Kazısı (Erzurum) (Erzurum Arkeoloji Müzesi Başkanlığı'nda) (Araştırmacı-Arkeolog)
1989 Yeşilyayla Toplu Mezar Kazısı (Dumlu/Erzurum) (Erzurum Arkeoloji Müzesi Başkanlığı'nda) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)
1990 Zeve Toplu Mezar Kazısı (Van) (Van Müzesi Başkanlığı'nda) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)
1991 Subatan Toplu Mezar Kazısı (Kars) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)
1988-1990,1992-1993 Kyzikos Antik Kenti Kazıları-Erdek/Balıkesir (Prof. Dr. Abdullah YAYLALI Başkanlığı'nda) (Araştırmacı-Arkeolog)
1993 Tımar Toplu Mezar Kazısı (Hasankale/Erzurum) (Erzurum Arkeoloji Müzesi Başkanlığı'da) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)
1995 Skepsis Antik Kenti Kurtarma Kazısı (Bayramiç/Çanakkale) (Çanakkale Müzesi Başkanlığı'nda) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)
1999 Hakmehmet Köyü Toplu Mezar Kazısı (İğdır) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)
2000 Erzurum Kalesi Kazısı (Erzurum) (Erzurum Arkeoloji Müzesi Başkanlığı'nda) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)
2006-2014 Parion Antik Kenti Kazıları (Biga/Çanakkale) (Kazı Başkanı-Arkeolog)
2010 Yanıkçay Toplu Mezar Kazısı (Gevaş/Van) (Van Müzesi Başkanlığı'nda) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)
2010 Tepeköy Toplu Mezar Kazısı (Erzurum) (Erzurum Arkeoloji Müzesi Başkanlığı'nda) (Bilimsel Danışman-Arkeolog)

Projeler

- 2005-2006 Erzurum Arkeoloji Müzesi'nde Yer Alan Grek ve Roma Dönemi Sikkeleri (Bilimsel Araştırma Projesi) (Yönetici)
2007-2009 Grek Sanatında Karışık Yaratıklar ve Kökenleri Işığında Doğu Sanatları ve Batı Sanatları Arasındaki Etkileşimler (Bilimsel Araştırma Projesi) (Yönetici)
2008-2010 Seramik Buluntuları Yardımıyla Parion'un Erken Dönem Yerleşim, Tarih ve Arkeolojisinin İncelenmesi (Yönetici)

- 2007 Mysia Bölgesi Kültleri (Yönetici)
 2010-2015 Parion Antik Kenti Terrakotta Figürinleri (Yönetici)
 2012-2015 Elaiussa Sebaste Antik Kenti Amphora Üretimi ve Ticari İlişkileri (Yönetici)

Yüksek Lisans ve Doktora Danışmanlıkları

Doktora

- 1999 Ali Yalçın TAVUKÇU
Troas Bölgesi Terrakotta Figürinleri (İ.Ö. 1375-İ.S. 395)
- 2003 Vedat KELEŞ
Sinop Gümüş Sikkeleri
- 2006 Zerrin Aydın TAVUKÇU
Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları
- 2008 Şengül Dilek FUL
Yazıtlar Işığında Mysia Bölgesi Kültleri
- 2009 Akın TEMÜR
Grek Sanatında Karışık Yaratıklar
- 2012 H. Ertuğ ERGÜRER
Parion Roma Dönemi Seramiği
- 2015 Hasan KASAPOĞLU
Parion Antik Kenti Roma Dönemi Terrakotta Figürinleri
- 2016 Hacer KUMANDAŞ YANMAZ
Galatia (Galatya) Bölgesi Pessinus Darplı Sikkeleri
- 2016 H. Asena KIZILARSLANOĞLU
Antik Çağ'da Elaiussa Sebaste'nin Amphora Üretimi

Yüksek Lisans

- 1991 Sevgi ATİLA
Batı Anadolu Ticari Amphoraları
- 1993 Ali Yalçın TAVUKÇU
Pamphylia Bölgesi Ostothekleri
- 1995 F. Güler BARIN
Phokaia'dan Bir Mezar Steli
- 1997 Mehmet Ali TAŞÇI
Çanakkale Arkeoloji Müzesi'ndeki Troas Bölgesi Hellenistik Dönem Seramikleri
- 1998 Ertan KÜÇÜKEFE
Artemis Kültü ve Tapınakları
- 1998 Vedat KELEŞ
İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan S. Severus Sikkeleri
- 2000 Zerrin AYDIN
Çanakkale Müzesi'nde Bulunan Troas Bölgesi Unguentariumları

- 2001 Enver AKIN
Arkeolojik Veriler Işığında Klasik Anadolu Arkeolojisindeki Güneydoğu Kültür Etkileri
- 2001 Fatih ÖNAL
Başlangıçtan Roma Dönemine Kadar Altın ve Kullanımı
- 2002 Mustafa ÇAKIR
Rize Müzesi Erdal Yılmaz Koleksiyonu Kataloğu
- 2003 Gülşah ALTUNKAYNAK
Antik Çağ Anadolu'sunda Saray Mimarisi
- 2004 Hacer KUMANDAŞ
Ordu İli Kaya Mezarları
- 2008 Abdullah Kasım SONKAYA
Manisa Müzesi'ndeki Philadelphia (Alaşehir) Heykeltıraşlık Eserleri
- 2012 Mehmet ÖZGÜL
Şanlıurfa Müzesi'nden Bir Grup Kandil
- 2015 İsmail AKKAŞ
Parion Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem Amphoraları
- 2017 Mustafa YILDIZLI
Parion Tiyatrosu Victoria'lı Anlıklık Işığında Akanthuslar Arasında İşlenen Figürler
- 2018 Derya AKTAŞ
Anadolu Köpek Figürlü Grek Mezar Stelleri

Yürüttüğü Dersler

- Arkeolojiye Giriş (Lisans)
- Bilimsel Çalışma Yöntemleri (Lisans)
- Eski Çağ Mimarisi (Lisans)
- Antik Kaynaklar (Lisans)
- Antik Mimaride Teknik ve Yöntem (Yüksek Lisans)
- Bilim Eğitim Etik (Yüksek Lisans)
- Çevresel Arkeoloji (Yüksek Lisans)
- Arkeolojide Biçem Sorunu (Yüksek Lisans)
- Eski Eser Analizi (Doktora)
- Yayın Eleştirisi (Doktora)
- Roma Mimarlığında Yapı Tasarımı (Doktora)

Yayınlar

Kitaplar

- 1995 Anadolu Mimari Bezemeleri Roma Çağı Lotus Palmet Örgesi, Erzurum.
- 1998 Arkeolojiye Giriş, Erzurum.

- 1998 Arkeolojik Kayıt Teknikleri Yüzey Araştırması, Kazı Raporu ve Tez Yazım Klavuzu, Erzurum.
- 1999 Anadolu Kompozit Başlıkları, İstanbul.
- 2002 Geçmişten Günümüze Bayramıç: Tarihi Coğrafyası ve Arkeolojisi, Ankara.
- 2009, 2010, 2011 Parion Tanıtım Kitapçığı, 1. – 2. -3. Basım, Ankara.
- 2013 Antik Troas'ın Parlayan Kenti Parion – 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, İstanbul 2013 (Editör)
- 2015 The Flourishing City of Ancient Troad: Parion – Surveys, Excavation and Restoration Works Carried Out Between 1997-2009, İstanbul 2015 (Editor)
- 2015 Parion Kazıları 10. Yıl Armağanı, Ankara 2015 (Editör)
- 2016 Parion Roma Tiyatrosu – 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları, Ankara 2016, (Editör)
- 2018 Parion Studies I.- Roman Theater of Parion- Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns, Ankara 2018 (Editor)

Kitapta Bölümler

- 1991 Eine Gruppe Terrakottastatuetten aus Evciler-Pınarlıtaş, Festschrift für Jale İnan, 115 -122.
- 2001 Parion'dan İki Gladyatör Steli, Gün Işığında Anadolu-Cevdet Bayburtluoğlu için Yazılar, 19-24.
- 2004 Kuşadası Hekatesi (Trivia), 60. Yaşında Fahri Işık'a Armağan-Uygurluk Anadolu'da Doğdu, 89-94.
- 2006 Parion: Karanlıktan Gün Işığına, Anadolu Arkeolojisine Katkılar 65. Yaşında Abdullah Yaylalı'ya Sunulan Yazılar, 185-200.
- 2007 Muş Malazgirt'ten Bir Grup Pişmiş Toprak Sahte Figürin, Doğudan Yükselen Işık Arkeoloji Yazıları, 9-17.
- 2007 Muş-Bulanık Elmakaya'dan Geyik Figürlü Dinsel Tempo Çalgısı, PATRONVS-Coşkun Özgünel'e 65. Yaş Armağanı, 87-90.
- 2008 Parion'dan Persia'ya Yol Gider, Euergetes Haluk Abbasoğlu'na 65 Yaş Armağanı, 133-137.
- 2009 Parion Nekropolünden Bir Kız Çocuk Mezarı, Altan Çilingiroğlu'na Armağan, Yukarı Denizin Kıyısında Urartu Krallığına Adanmış Bir Hayat, 103-109.
- 2010 Parion'dan Bir Savaşçı Figürini: Artemis Bendis'mi?, Metropolis İonia II: Yolların Kesiştiği Yer-Recep Meriç İçin Yazılar, 77-81.
- 2012 The Ancient City of Parion, Çanakkale-City of Legends and Epics
- 2012 Parion Antik Kenti, Aşklar, Savaşlar, Kahramanlar ve Çanakkale, 297-314.
- 2013 Parion: Kazı ve Sondaj Çalışmaları, Antik Troas'ın Parlayan Kenti Parion-1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, 37-41.
- 2013 Parion: Araştırmalar, Antik Troas'ın Parlayan Kenti Parion-1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, 27-28.
- 2014 1995 Yılı Skepsis Aşağı Kent ve Nekropolisi Kurtarma Kazısı Üzerine Yeni Değerlendirmeler, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı: Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı, 51-62.

- 2014 Parion Güney Nekropolisi 2005-2013, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı: Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı, 117-139.
- 2014 Parion Odeionu 2010-2013, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı: Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı, 193-208.
- 2014 1997,1999 ve 2002 Yılları Kuzey Troas Bölgesi Yüzeysel Araştırmaları, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı: Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı, 419-430.
- 2015 Parion: Researches, The Flourishing City of Ancient Troad PARION: Surveys, Excavation and Restoration Works Carried Out Between 1997-2009, 27-28.
- 2015 *Parion: Excavations and Test Excavations, The Flourishing City of Ancient Troad PARION: Surveys, Excavation and Restoration Works Carried Out Between 1997-2009,37-42.*
- 2015 2005'den 2014'e Parion Kazıları, Parion Kazıları 10. Yıl Armağanı, 11-14.
- 2015 Parion'dan Birkaç Kabartma Parçası, Parion Kazıları 10. Yıl Armağanı, 15-24.
- 2015 Parion Figürlü Korinth Başlığı, Parion Kazıları 10. Yıl Armağanı, 25-34.
- 2016 2010-2015 Yılı Parion Tiyatrosu Kazıları, Parion Roma Tiyatrosu 2006-2015 Yılı Çalışmaları Mimarisini ve Buluntuları,1-32.
- 2016 Parion Tiyatrosu Roma Dönemi Mimari Bezemeleri”, Parion Roma Tiyatrosu 2006-2015 Yılı Çalışmaları Mimarisini ve Buluntuları, 77-104.
- 2016 Parion Tiyatrosu Kabartma ve Heykeltıraşlık Eserleri, Parion Roma Tiyatrosu 2006-2015 Yılı Çalışmaları Mimarisini ve Buluntuları,105-122.
- 2017 Parion 2005-2015 Yılları Arası Arkaik, Klasik ve Hellenistik Amphora Buluntuları, Basilius 50. Yılında Kaunos-Kbid, 285-309.
- 2018 2010-2015 Parion Theater Excavations, Parion Studies I. Roman Theater of Parion Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns, 1-20.
- 2018 *The Architectural Decorations of the Parion Theater Roman Period, Parion Studies I. Roman Theater of Parion Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns,53-78.*
- 2018 Relief and Statuary Pieces of the Parion Theater, Parion Studies I. Roman Theater of Parion Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns,79-90.

Makaleler

- 1989 Anadolu Roma Çağı Lotus Palmet Örgesinde Tip Gelişimi, Türk Arkeoloji Dergisi, no. 28, 53-72.
- 1989 Güney Marmara da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi Kyzikos, *Turizm Yıllığı, 1-53.*
- 1990 Yeni Topoğrafik Gözlemler Işığında Kyzikos, Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi, 9-29.
- 1992 Yakın Çağ Toplu Mezar Kazılarında Uygulanacak Metod Üzerine Düşünceler, Atatürk Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, no. 20, 251-256.
- 1993 Bayramiç Dip -Tarihi üzerine Bir Ön Araştırma, Yeşil Bayramiç Gazetesi, Sayı 50.
- 1994 Antik Çağ Mimarisinde Estetik Anlatım, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, no. 1, 9-14.

- 1996 Çağdaş Müzeciliğimiz, Akademik Araştırmalar-Sosyal Bilimler Dergisi, no. 1, 16–18.
- 1996 Yaşayan Efsane İDA Kazdağı, Kalkınma Dergisi, no. 46, 34–38.
- 1997 Çeltikçi’de Bulunmuş Kyzikos Kökenli Bir Mezar Steli, Türk Arkeoloji Dergisi, vol. 1, no. XXXI, 53–58.
- 1997 Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, vol. 1, no. XXXI, 1–52.
- 2001 Doğu Anadolu Toplu Mezar Kazıları Bulgu ve Belgelerle Tarihi Gerçekler , Yeni Türkiye Stratejik Araştırmalar Dergisi, vol. 38, 1001–1012.
- 2002 The Bronze Augustus Portrait Which was Found in Erzincan, Anadolu Araştırmaları XVI, 55–58.
- 2003 Two Roman Coins from Erzurum, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, no. 4, 31–37.
- 2005 Antik Troas Kenti Parion, Toplumsal Tarih, no. 142, 20–22.
- 2005 Antik Çağın Kuyumculuk Merkezi PARİON Jewellery Center in Antique Era PARİON, Gold News, no. 153, 106–111.
- 2006 Excavating Hellenistic Parion The Royal Necropolis in Turkey, The International Review of Ancient Art and Archaology MINERVA, vol. 4.17, 36-40.
- 2006 Parion Kazı Çalışmaları 2005, Türk Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü.
- 2007 Yeni Bulgular Işığında Parion, Çanakkale Troas Arkeoloji Buluşması 5, 24.
- 2008 Mount Ararat Archeological Survey, Bible and Spade No.21.3, 70-96.
- 2008 Bir Sevdadır Parion, Aktüel Arkeoloji Sayı 6, 92.
- 2012 (SCI) Geophysical Imaging Survey in the South Necropolis at the Ancient City of Parion Kemer Biga Northwestern Anatolia Turkey Preliminary Results, Mediterranean Archeology and Arceheometry, vol. 2, no. 12,145–157.
- 2012 (AHCI) Parion Odeion’u (Bouleuterion?) 2010 Çalışmaları ve Odeion’da Bulunan Seramikler, OLBA 20, 245-290.
- 2015 Şirince: Şarap, Kıyamet ve Bir Ostothek, Aktüel Arkeoloji Sayı 43, 94-97.
- 2016 (SCI) X-Ray Fluorescence Analysis of Archaeological Artefacts from Bozcaada (Tenedos), Turkey, Post-Medieval Archaeology Vol. 50, 412-419.
- 2018 Kanon: Kanon: Klasik Grek Heykeltıraşlığında Estetik Arayışı, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 22, 2835-2853.

Uluslararası Bildiriler:

- 2018 BAŞARAN CEVAT (2018). Parion Tiyatrosu Skenefrons Alınlık Kabartmaları Üzerine Yeni Gözlemler. Uluslararası Propontis ve Çevre Kültürleri Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334616)
- 2018 BAŞARAN CEVAT, AKIN ENVER, Diyarbakır İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. II. Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu, 308-314. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4566472)

- 2018 BAŞARAN CEVAT, KASAPOĞLU BÜŞRA ELİF, Parion Güney Nekropolisi Hellenistik ve Roma Dönemi Mezar Tipleri ve Gömü Uygulamaları Üzerine Gözlemler. Anadolu'da Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Ölü Gömme Adetleri Uluslararası Sempozyumu, 1(1), 46 (Özet Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4556482)
- 2018 BAŞARAN CEVAT (2015). Parion 2014 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları. 37. Kazı Sonuçları Toplantısı (Özet Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:3273059)
- 2014 BAŞARAN CEVAT, KASAPOĞLU HASAN (2014). 2005-2013 Yılları Verileriyle Parion Güney Nekropolisi Ölü Gömme Gelenekleri. 17. Türk Tarih Kongresi, 1, 442-488. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4657747)
- 2014 BAŞARAN CEVAT, KELEŞ VEDAT, ERGÜRER HASAN ERTUĞ, KASAPOĞLU HASAN, ÇELİKBAŞ ERSİN, YILMAZ ALPER, KASAPOĞLU BÜŞRA ELİF (2014). Parion 2013 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları. 36. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 3(36), 413-436. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4087753)
- 2014 BAŞARAN CEVAT, FUL ŞENGÜL DİLEK, KELEŞ VEDAT, KASAPOĞLU BÜŞRA ELİF, ERGÜRER HASAN ERTUĞ. Parion 2012 Kazı ve Restorasyon Çalışmaları. 35. Uluslararası Kazı Sonuçları Toplantısı, 3(35), 398-414. (Tam Metin Bildiri/) (Yayın No:931629)
- 2013 BAŞARAN CEVAT, KELEŞ VEDAT, KASAPOĞLU BÜŞRA ELİF, ERGÜRER HASAN ERTUĞ. Parion 2011 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları. 34. Kazı Sonuçları Toplantısı, 2(34), 347-364. (Tam Metin Bildiri/) (Yayın No:931617)
- 2012 BAŞARAN CEVAT, ERGÜRER HASAN ERTUĞ, KASAPOĞLU HASAN, Parion Bronz Amphorası Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları. 27. Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 1(27), 55-72. (Tam Metin Bildiri/)(Yayın No:931610)
- 2012 BAŞARAN CEVAT, KELEŞ VEDAT, KASAPOĞLU HASAN, ERGÜRER HASAN ERTUĞ, Parion 2010 Kazı ve Restorasyon Çalışmaları. 33. Uluslararası Kazı Sonuçları Toplantısı, 1(33), 19-38. (Tam Metin Bildiri/) (Yayın No:931603)
- 2011 BAŞARAN CEVAT, Parion 2009 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları. 32. Kazı Araştırma ve Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 1(32), 283-300. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:931587)
- 2010 BAŞARAN CEVAT, KELEŞ VEDAT, KASAPOĞLU HASAN, ERGÜRER HASAN ERTUĞ, Parion 2008 Kazıları. 31. Uluslararası Kazı Araştırma ve Arkeometri Çalışmaları, 1(31), 393-410. (Tam Metin Bildiri/) (Yayın No:931572)
- 2009 BAŞARAN CEVAT (2008). Parion Kazısı 2007. 30. Uluslararası Kazı Araştırma ve Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 1(30), 53-67. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:931564)
- 2007 BAŞARAN CEVAT, TAVUKÇU ALİ YALÇIN, KÜÇÜKEFE ERTAN, Geçmişten Günümüze Nuh'un Gemisi Araştırmaları. I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334562)
- 2007 BAŞARAN CEVAT, TAVUKÇU ALİ YALÇIN, Parion Kazısı 2005. 28. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1(28), 609-628. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1030702)
- 2004 BAŞARAN CEVAT, TAVUKÇU ALİ YALÇIN, AYDIN TAVUKÇU ZERRİN, KÜÇÜKEFE ERTAN. Bozcaada-Tenedos Araştırmaları 2002. 21. Araştırma Sonuçları Toplantısı (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334607)
- 2004 BAŞARAN CEVAT, TAVUKÇU ALİ YALÇIN, KELEŞ VEDAT, KÜÇÜKEFE ERTAN, AYDIN TAVUKÇU ZERRİN, Kuzey Troas Parion Araştırmaları 2002. 21. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1(21), 185-192. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1020150)

- 2001 BAŞARAN CEVAT, TAVUKÇU ALİ YALÇIN, Kuzey Troas-Parion 1999. 18. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 225-236. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4633317)
- 2000 BAŞARAN CEVAT, TAVUKÇU ALİ YALÇIN, KÜÇÜKEFE ERTAN, Iğdır-Hakmehmet Köyü Toplu Mezar Kazısı Raporu. 21.Yüzyıla Girerken Tarihe Dostça Bakış:Türk Ermeni İlişkileri Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334604)
- 2000 BAŞARAN CEVAT, Hakmehmet Öncesi Toplu Mezar Kazılarına Bakış. 21. Yüzyıla Girerken Tarihe Dostça Bakış Türk Ermeni İlişkileri Sempozyumu Bildirileri (1), 23-28. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1020158)
- 1999 BAŞARAN CEVAT, Parion 1997 Sezonu Raporu. 16. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1(16), 349-364. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:3098248)
- 1998 BAŞARAN CEVAT, Parion 1997 Çalışmaları. XX. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334602)
- 1995 BAŞARAN CEVAT, Son Gelişmeler Işığında Iğdır-Oba Köyü Toplu Mezar Kazısı ve Yankıları. Tarihi Gerçekler ve Ermeniler Uluslararası Sempozyumu, 24-27. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:4334597)
- 1994 BAŞARAN CEVAT, Turk-Greek-Armenian Relations In Light of The Excavations of Mass Graves - Toplu Mezar Kazıları Işığında Türk-Ermeni İlişkileri. Cyprus International Symposium on Her Past and Present-Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslararası Sempozyumu, 145-147. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334578)
- 1994 BAŞARAN CEVAT, Kyzikos 93 Çalışmaları IV Sondajlar. XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiriler, 2, 114-130. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1030730)
- 1993 BAŞARAN CEVAT, Kyzikos '92 Çalışmaları: III. Sondajlar. XV. Kazı Sonuçları Toplantısı (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334575)
- 1991 BAŞARAN CEVAT, Kars Subatan Toplu Mezar Kazısı Ön Raporu. Yakın Tarihimizde Kars ve Doğu Anadolu Sempozyumu(1), 369-372. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1030787)
- 1991 BAŞARAN CEVAT, Iğdır- Oba Köyü Toplu Mezar Kazısı ve Yankıları. Yakın Tarihimizde Kars ve Doğu Anadolu Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334573)
- 1991 BAŞARAN CEVAT, Kyzikos 1990 Çalışmaları. XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı Bildiriler (1), 205-225. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1030739)
- 1990 BAŞARAN CEVAT (1990). Kyzikos Topoğrafik Çalışmaları. XII. Araştırma Sonuçları Toplantısı (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334568)
- 1990 BAŞARAN CEVAT, The Mass Burial Excavation in Eastern Anatolia. International Symposium on the Recent History of Van, 85-91. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334586)
- 1990 BAŞARAN CEVAT, Van- Zeve Toplu Mezar Kazısı Ön- Raporu. Yakın Tarihimizde Van Uluslararası Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334565)

Ulusal Bildiriler

- BAŞARAN CEVAT, KASAPOĞLU HASAN (2013). Parion Kazısı Metal Buluntuları. III. ODTÜ Arkeometri Çalıştayı, 1(1), 126-140. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:931523)
- BAŞARAN CEVAT (2008). Kazdağı Çevresindeki Antik Yerleşimler ve Kültürel Değerler. Çanakkale İli Değerleri, Sempozyumu/Bayramiç Değerleri Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334560)

- BAŞARAN CEVAT (2008). Antik Troas'ın Yeni Güneşi PARİON. Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu/ Biga Değerleri Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334558)
- BAŞARAN CEVAT (2007). Yeni Bulgular Işığında Parion. Çanakkale-Troas Arkeoloji Buluşması V (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334803)
- BAŞARAN CEVAT (2005). Parion Kazıları. Çanakkale-Troas M.Osman Korfmann Arkeoloji Buluşması IV (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334557)
- BAŞARAN CEVAT, TOMBUL Musa, TAVUKÇU ALİ YALÇIN (1997). 1995 Yılı Skepsis Aşağıkent ne Nekropolü Kurtarma Kazısı. VIII. Müze Kurtarma Kazıları Semineri Bildirileri, 1(VIII), 551 (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:1030796)
- BAŞARAN CEVAT (1996). Arkeoloji Eğitiminin Dünya Barışına Katkıları. Dünya Barışı ve Eğitim İlişkileri Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334555)
- BAŞARAN CEVAT (1990). Kyzikos '89 Topoğrafik Çalışmaları. III. Kyzikos Paneli (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334554)
- BAŞARAN CEVAT (1990). Yeşilyayla Toplu Mezar Kazısının Arkeolojik Değerlendirmesi. Ermenilerin Yeşilyayla'xdaki Türk Soykırımını(1), 104 (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1030732)
- BAŞARAN CEVAT (1990). Doğu Anadolu Toplu Mezar Kazıları. Yakın Tarihimizde Van Uluslararası Sempozyumu(1), 57 (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1030725)
- BAŞARAN CEVAT (1990). Yeşilyayla Toplu Mezar Kazısının Arkeolojik Değerlendirmesi. Ermenilerin Yeşilyayla'daki Türk Soykırımını (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334552)
- BAŞARAN CEVAT (1989). Kyzikos'tan Birkaç Korint Başlığı. II. Kyzikos Paneli (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:4334550)
- BAŞARAN CEVAT (1986). Mimari Bezemeler Işığında II Yüzyıl İonia ve Pamphylia'sı. X. Türk Tarih Kongresi Bildiriler I(1), 231 (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:1030743)

Sanatsal Faaliyetler ve Ödüller

- 2014 2014 Yılı Bilimsel Teşvik Ödülleri Editörlü Kitap Dalı
- 2017 60 Yıllık Çınarın Anadolu Arkeolojisinde Bıraktığı İzler / Atatürk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Kazıları Fotoğraf Sergisi / Parion Kazıları

Turgut Tokuş Koleksiyonundan Toga Giyimli Bir Heykel

Durmuş ERSUN* - Umut ALAGÖZ**

A Toga Statue From Turgut Tokuş's Collection

Abstract

Toga is defined as a garment and it could only be worn by Roman citizens. It varies according to its owner's position in society and its distinctive features have clearly appear on sculptures. Examples are citizens, members of the imperial dynasty, magistrates, benefactors, artists and people who succeed in competitions. It continued to be used from the beginning of the 1st century BC to the end of 5th century AD. Recent studies on sculptures have revealed 4 different toga types. The toga sculpture from Turgut Tokuş's collection represents the second type. In other words it belongs to early Augustan Age. This study briefly defines the definition and origin of the toga statues. Then the toga sculpture from the collection will be identified and dated. The final part deals how toga sculptures - from the Early Augustan Era to late 2nd century AD – were appeared on monuments and reliefs in Anatolia.

Keywords: Roman Period, Statue, National Costume, Collection of Turgut Tokuş.

Giriş

Toga, Roma vatandaşlarının ulusal kostümüdür¹. Kostümün kökeni belirsizliğini hem antik kaynaklarda hem de modern kaynaklarda korumaktadır. Ancak köken konusundaki varsayımlar Etrüskler üzerinde yoğunlaşmaktadır². Kostüm ile ilgili araştırmacılar tarafından şu ana kadar verilen en erken örnekler MÖ

* Arş. Gör. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Artuklu/Mardin; ersundurmus@gmail.com. Lisans öğrenimim boyunca her zaman desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Cevat Başaran, Prof. Dr. Vedat Keleş ve Dr. Öğretim Üyesi H. Ertug Ergürer'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmalarına olumlu yönde katkı sağlayan Prof. Dr. Musa Kadioğlu, Prof. Dr. Erhan Öztepe ve Doç. Dr. Ayşe Gül Akalın Orbay'a minnettarım. "Anadolu'da Togonalı Heykellerin Gelişimi" başlıklı bütünlük doktora tez çalışmamı kurum burslarıyla destekleyen Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsüne (2016 Yılı Prof. Dr. Ali Dinçol Araştırma Bursu) ve Türk Amerikan İlmî Araştırmalar Derneğine (2017 Yılı George Maxim Anossov Hanfmann Bursu) teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

** Uzman Arkeolog, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara. Koleksiyonunu bize açarak çalışmamıza imkan sağlayan Turgut Tokuş'a ve çalışma sırasındaki yardımlarından dolayı Murat TOKUŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

¹ Korkut 2000, 187; Smith ve diğ. 1891, 846; Heuzey 1897, 303; Hula 1895, 1-2; West 1933, 42; Goethert 1939, 178; Niemeyer 1968, 40; Bonfante Warren 1973, 586; Kleiner – Kleiner 1982, 125; Zanker 1990, 167; Goette 1990, 2; 2009, 25; 2013a, 39; 2013b, 86; Kockel 1993, 16; Havé-Nikolaus 1998, 3; Croom 2000, 40; Stone 2001, 13; Smith 2006, 36, 100; Fejfer 2008, 184; Spathi 2013, 112; Larson-Loven 2014, 430.

² Ross 1911, 24; West 1933, 41; Bieber 1967, 43; Niemeyer 1968, 40; Bonfante Warren 1973, 590; Goette 1990, 2-3, 22, 24; 2009, 23; 2013a, 40, 42; Böhme-Schönberger 1999, 156; Fejfer 2008, 186.

1. yüzyıl'ın başına tarihlendirilmiştir³. MÖ 1. yüzyıldan MS 5. yüzyıl sonlarına kadar heykel sanatında toga kostümünün 4 çeşidi mevcuttur⁴. Turgut Tokuş koleksiyonu togalı heykeli bu tiplerden Erken İmparatorluk Döneminde oluşumunu izlediğimiz ikinci tipi yansıtmaktadır.

Tanım: Toga giyimli erkek heykelidir⁵. Baş ve her iki el, heykelden eksik parçalardır. Eksik olan baş, gövde ile bir bloktan yontulmuştur. Her iki elin bilek bölümünün biraz gerisinden itibaren eksik olması nedeniyle ayrı bir biçimde çalışılıp sonradan dübel yardımıyla tutturulup tutturulmadığına yönelik yorum yapılamamıştır. Her iki yanında ve ön bölümde özenli bir işçilik uygulanmıştır. Arka kısımda kostüm detaylandırılmıştır.

Erkek heykeli toga altında tunik giyimlidir. Elbise altına giyilen tunik bol kesimlidir ve sağ kalça kısmında *balteus* üzerinde toplanmıştır. *Balteus*, rulo şeklinde katlanmıştır ve sağ kalçadan sol omuza diyagonal bir biçimde yükselmiştir. "U" formulu *umbo*, diyagonal *balteus* üzerine yuvarlatılmış bir formda yerleştirilmiştir ve sağ kalçaya yakınlaştırılmıştır. *Sinus*, sağ omuzdan altta sağ bacağın alt bölümüne kadar çekilmiştir ve oradan sol omuza diyagonal bir biçimde yükselmiştir. *Sinus* köşesi kalça bölümünden uzak tasarlanmıştır. *Lacinia*, altta bacaklar arasında olağan konumunda yerleştirilmiştir. *Lacinia*, elbisenin her iki köşesini oluşturmaktadır. *Lacinia*'nın bir köşesi sol diz kapağı yüksekliğinden itibaren altta kaideye temas ediyorken diğer köşesi ise; sol omuzdan arkaya atılmıştır ve altta sol ayağın topuk yüksekliğinde sonlandırılmıştır. *İma toga* köşesi sağ ayak bileği üzerinde sivriltilmiştir ve devamında sol kolun ön bölümünün üzerine diyagonal bir biçimde yükselmiştir.

Vücut ağırlığı tamamen elbiseyle örtülen sağ bacak üzerine konumlandırılmıştır. Sol bacak ise; dizden bükülmüştür ve hafif yana doğru hareket etmiştir. Harekete bağlı olarak sol bacak anatomisi elbise yüzeyine yansımıştır. Heykelin sağ bacağın bitişiğinde kitap rulolarının bir araya getirildiği ve ortasından bir bant ile bağlanan 16x25 cm ölçülerinde bir destek yer almaktadır. Desteğin büyük bir bölümü aşağı indirilen *sinus* ile örtülmüştür. Kaidenin ön bölümünde 27x8 cm ölçülerinde açılan dikdörtgen bir panel mevcuttur. Bu panelde muhtemelen yazıt sergileniyordu.

Tarihleme: H. R. Goette tarafından Turgut Tokuş Koleksiyonu togalı heykeli Hadrian-Erken Antoninler Dönemine tarihlendirilmiştir⁶. H. R. Goette tarafından "U" biçimli *umbo*'nun düğüm şeklinde *balteus*'a asılması ve yuvarlatılarak sağ kalçaya yaklaştırılmasının Hadrian-Erken Antoninler Dönemi togalı heykellerinin bir özelliği olduğu ortaya konulmuştur⁷. Bunun yanı sıra H. R. Goette tarafından dikkat çekilen bir diğer nokta ise, *ima toga*'nın köşesinin sol ayak bileği üzerinde sivriltilmesinin Hadrian-Erken Antoninler Dönemi togalı heykellerinde izlenen bir başka uygulama olduğudur⁸. MS 2. yüzyılda hem önde hem de her iki yanda özenli bir işçilik uygulanması ve önde bacaklar arasında *lacinia*'nın büyük bir kısmının görünebilir olması yüzyılın ayırımına ulaşılmasında togalı heykellerde takip edilen uygulamalar olarak belirtilmiştir⁹. Toga kostümü ışığında eser; Erken Antoninler Dönemi gurubu çevresinden özellikler sergilemektedir.

Balteus'un formu, *umbo*'nun *balteus* üzerine düğüm şekilli asılarak yuvarlatılması, *ima toga* köşesinin sağ ayak bileği civarında sivriltilmesi, *sinus*'un sol omuza diyagonal yükselişi, vücudun duruş pozisyonu ve *lacinia*'nın sol diz kapağı yüksekliğinden itibaren büyük bir bölümünün takip edilebilmesi

³ Kleiner – Kleiner 1982, 127; Goette 1990, 21-22; Kockel 1993, 18; Filges 2000, 108.

⁴ Tiplere yönelik araştırmalar için bkz. Goette 1990; Ersun 2017, 341-352.

⁵ Heykelin ölçüleri: Y. 130 cm; G. 53 cm; D. 24 cm.dir. İnce grenli beyaz mermerden yontulmuştur. Heykel koleksiyona satın alma yoluyla kazandırıldığı için buluntu yeri ve kontekstine yönelik bir bilgi bulunmamaktadır.

⁶ H. R. Goette ile kişisel görüşme, DAI BERLİN, 18.12.2017.

⁷ Goette 1990, 49.

⁸ Goette 1990, 49.

⁹ Goette 1990, 49; Goethert 1939, 214.

uygulamalarıyla Turgut Tokuş Koleksiyonu togalı heykeli Afyon Müzesi 3240 envanter numaralı heykel (Hadrian-Erken Antoninler Dönemi)¹⁰ ve Nysa ad Mäandrum Gerontikon'u scaenae fronsunda Podyum 3 de ortaya çıkarılan Sextus Iulius Maior (Erken Antoninler)'ün¹¹ toga giyimli heykeliyle yakın özellikler sergilemektedir. H. R. Goette hem Afyon müzesi hem de Nysa ad Mäandrum togalı heykelini "Bb" grubu başlığı adı altında "U" formlu *umbo* 'nun düğüm şeklinde asılması ve yuvarlatılması uygulamaları açısından değerlendirmeye almıştır¹².

Palazzo della Signoria¹³; Londra British¹⁴, Oxford Ashmolean¹⁵, Vatikan Sala della biga¹⁶ ve Paris Louvre¹⁷ müzelerinde sergilenen örnekler toga şeması bakımından Anadolu dışında Turgut Tokuş Koleksiyonu heykeliyle yakın özelliklerin takip edilebildiği bağımsız heykeltıraşlık eserleridir.

Anadolu dışında anıtlarda imparator Traian onun adına inşa edilen sütununda 23 ve 272 numaralı sahnelerde *pontifex maximus* görünümünde toga giyimlidir¹⁸. İmparatorun kostümü Turgut Tokuş Koleksiyonu togalı heykeliyle tipolojik ve stilistik olarak yakın özellikler sergilemektedir. Tipolojik ve stilistik olarak togalı heykeli destekleyen bir diğer örnek; Benevent'deki Traian Zafer Tak'ında şehre giriş yönünde sağ ayağın en alt panelinde resmedilen imparator Traian'ın kente girişinin betimlendiği togalı kabartmadır¹⁹.

İkonografik Analiz

Her iki elin eksik olması nedeniyle sergilenmiş olduğu kontekstde ne tür bir ikonografik obje taşıyıp taşımadığına yönelik bir yorum yapılamamaktadır. Heykelin sağ bacağın bitişiğinde kitap rulolarının bir araya getirildiği ve ortasından bir bant ile bağlanan 16x25 cm ölçülerinde bir destek yer almaktadır. Bilindiği üzere heykel kompozisyonunda resmedilen kitap rulosu yazı aracı olarak kullanılan papirüs ve parşömenin yansımasıdır²⁰. G. Camassa ve F. Hild tarafından kitap rulusunun temsil edilen formları içerisinde farklı tiplerinin olduğundan bahsedilmiştir²¹. Ancak araştırmacılar tarafından söz konusu tiplere yönelik açıklamada bulunulmamıştır. R. Özgan tarafından İmparatorluk Dönemi lahitleri üzerinde kitap rulosu ile sergilenen örnekler ışığında tipler açıklanmıştır²².

Kitap rulolarının bilinen yaygın kullanımlarından birisi onurlandırmalardır. Onurlandırma amacına hizmet eden bir kitap rulosu örneğini; Roma da Konservatoren Palast'ta bir niş içerisinde yer alan toga giyimli Q. Sulpicius Maximus'un sol elinde görmemiz mümkündür²³. Nişin her iki kenarında yer alan

¹⁰ İnan – Rosenbaum 1966, 183. Nr. 248; Goette 1984, 100, e, a; Goette 1990, 133, Bb, No. 60; Özgan 2013, 82-83.

¹¹ Kadioğlu 2011, 130-133, Res. 17; Kadioğlu 2014, 106-108, Lev. 58, 4-8; 59,1.

¹² Goette 1990, 133, No. 60, 135, No. 102.

¹³ Goette 1983, 244, dnp. 22f; 1990, 135, No. 91, Lev. 21.3.

¹⁴ Goethert 1939, 217, dnp. 4; Goette 1983, 243, dnp. 22b; 1990, No. 93, Lev. 21.4.

¹⁵ Haynes 1975, 19, Lev. 2; Goette 1983, 243, dnp. 22c; 1990, 135, No. 94.

¹⁶ Hekler 1912, Lev. 129c; Goette 1983, 243, 22a; 1990, 135, No. 96, Lev. 21.6;

¹⁷ Bernoulli 1886, 36, No. 53; Hekler 1912, 164; Goethert 1939, 217, dnp. 5; Goette 1983, 243, dnp. 22d; 1990, 135, No. 95, Lev. 21.5.

¹⁸ 23 numaralı örnek için bkz: Lehmann-Hartleben 1926, 26-27, Lev. 8, Res. 8; Florescu 1969, Lev. 8; Lepper – Frere 1988, 58-59, Lev. 10; Seelentag 2006, 406-407, Res. 53. 272 numaralı örnek için bkz: Lehmann-Hartleben 1926, 24-25; Lev. 48, Res. CIII; Florescu 1969, Lev. 88; Gauer 1977, Lev. 7a; Lepper – Frere 1988, 157, Lev. 76-78, Res. C3; Goette 1990, 130, No. 8, Lev. 14.5.

¹⁹ Hassel 1966, 12-16, Lev. 7.1, 7.2; Fittschen 1972, 767-770, Res. 21-22.

²⁰ Camassa – Hild 1997, 811; Özgan 2003, 1.

²¹ Camassa – Hild 1997, 811.

²² Özgan 2003, 1.

²³ Goethert 1939, 209, Res. 4.

ve heykele atfedilen yazıtlar yardımıyla söz konusu şahsın MS 94 yılında gerçekleştirilen *agon* 'larda şiir yarışmasında ödül kazandığı ve bu duruma istinaden onurlandırıldığı saptanmıştır²⁴. Kitap ruloları onurlandırma anlamı dışında kişinin eğitim ve öğretim durumuna bir ipucu niteliği de taşımaktadır²⁵. Bu özelliğiyle elinde bulundurulan kişinin okumayı seven kültür seviyesi yüksek ve entelektüel bir karakter olmasına vurgu yapılmıştır²⁶. Bunun yanı sıra toplum içerisinde devlet idaresinden sorumlu toga giyimli kişilerin temsillerinde de çok sayıda kitap rulosu örneği onların vazifelerinin gereği olarak gerek ellerinde gerekse de destek olarak ayaklarının bitişiğinde mevcuttur²⁷. Söz konusu durumda resmedilen toga giyimli örneklerde çoğunlukla ayaklarında *calceus senatorius* bot türü takip edilebilmektedir. Ancak Turgut Tokuş Koleksiyonu toga giyimli heykeli düz *calceus* giyimlidir. Heykel açık bir şekilde bir senatör değildir. Ancak kitap rulolarının sayısal çokluğu onurlandırma ya da entelektüel karakteri anımsatmanın aksine; devlet idaresinden sorumlu daha alt kademede bir memur olma ihtimalini daha güçlü kılmaktadır. Kaidenin ön bölümünde 27x8 cm ölçülerinde açılan dikdörtgen bir panel mevcuttur. Bu panel de muhtemelen heykelin ismi ve göreviyle ilgili bir yazıt sergileniyordu. Ancak yazıtın kayıp olması nedeniyle bu durum olasılık olarak kalmaktadır.

Sonuç

MÖ 1. yüzyıl başlangıcından MS 5. yüzyıl sonlarına kadar toga kostümünün kendi içerisinde 4 tipi takip edilebilmektedir. Burada izlenen kostüm ikinci tiptir. İkinci tip toga kostümü imparator Augustus Döneminde ortaya çıkmıştır²⁸ ve MS 2. yüzyıl sonlarına kadar Roma'nın gerek İtalya üzerindeki kentlerinde gerekse de Yunanistan ve Anadolu'daki eyaletlerinde kostüm modası içerisinde *toga contabulata* temsillerinin ortaya çıkışına kadar popüler bir biçimde kullanımı devam ettirilmiştir²⁹. Anadolu'da Roma vatandaşlığı ayrıcalığına sahip kişiler için heykel sanatında gerek bağımsız örnekler gerekse de kabartmalarda MS 2. yüzyıl sonlarına kadar kullanımı bilinmektedir. Anadolu'dan Nysa ad Mäandrum Gerontikon'u Scaenae Frons'unda Podyum 3 de ortaya çıkarılan Sextus Iulius Maior (Erken Antoninler)³⁰; Aphrodisias Tetrastoon'dan togalı genç (MS 2. yüzyıl ortası)³¹ ve Perge'den MS 1. yüzyıl ortalarına tarihlendirilen M. Plancia Varus (?)³² toga giyimli bağımsız heykelleri bu tipi destekleyen bir grup örnektir³³. Bunun yanı sıra ikinci tipin popülerliği kesintili de olsa Anadolu'daki anıtlarda da MS 2. yüzyıl sonlarına kadar takibi yapılabilmektedir. İlk olarak; imparator Augustus tarafından evlat edinilmiş ve Limyra'da MS 21/2/4 yılında ölmüş olan Gaius Julius Caesar Vipsanius adına dikilen ve

²⁴ Goethert 1939, 209.

²⁵ Bieber 1959, 413; 1977, 138; Özgan 2003, 1; Fejfer 2008, 192; Goette 2013a, 51.

²⁶ Bieber 1959, 413; 1977, 138; Özgan 2003, 1; Fejfer 2008, 192; Goette 2013a, 51.

²⁷ Heuzey 1897, 303; Fejfer 2008, 186, 200.

²⁸ Hula 1895, 2-3, Res. 1; Goethert 1931, 16; Bonfante Warren 1973, 586; Goette 1990, 25, 102; Kockel 1993, 18; Smith 2006, 100.

²⁹ Örnek togalı heykelleri ve gelişimi görmek için bkz. Goette 1990; Havé-Nikolaus 1998. Burada söz konusu tipin bir daha kullanılmadığı anlamı kastedilmemiştir. Bahsedilen süreçte ortaya çıkışı ve MS 2. yüzyıl sonlarına kadar olan popülaritesi ortaya konulmuştur. Sonraki süreçte 3. tipe (*toga contabulata*) geçilse bile; az da olsa yüzyılın diğer dönemlerinde heykel sanatında temsilleri mevcuttur.

³⁰ Kadioğlu 2011, 130-133, Res. 17; Kadioğlu 2014, 106-108, Lev. 58, 4-8; 59,1.

³¹ Erim 1974, 38, Res. 13; Goette 1990, 136, No. 116; Smith 2001, 127-129; 2006, 113-114, No. 5, Lev. 12; Gehn 2012, 389-398.

³² Antalya Müzesi deposunda bulunan 32. 23. 93. Envanter Numaralı Perge toga heykeli yayımlanmamıştır ve Durmuş Ersun tarafından tez çalışması kapsamına alınmıştır. Yazıt, heykelin buluntu konteksti, tipolojik ve stilistik özellikleri ışığında Durmuş Ersun tarafından doktora tez çalışmasında o dönemde yaşamış ve kentte senatörlük rütbesine sahip olan M. Plancia Varus (?) olma ihtimali üzerinde durulmaktadır.

³³ Burada sadece birkaç örnekle tipin varlığının yüzyılın çeşitli dönemlerine dağılımı gösterilmiştir. Bu tipin çok sayıda temsili Anadolu'da mevcuttur. Bu tipin kayıt altına alınan diğer örnekleri için bkz. Ersun 2017, 346.

Augustus Dönemi”ne tarihlendirilen Kenotaph mezar anıtı örnek verilebilir³⁴. Limyra Kenotaph mezar anıtında resmedilen togalı figür ikinci tip de toga giyimlidir³⁵. J. Borchhardt, *Cassio Dio*’nun eserinde 55. 10a. 9 numaralı bölümde Gaius Caesar’ın Limyra da öldüğünü okumuştur ve buradan hareketle anıtı şahısla ilişkilendirmiştir³⁶. Bu anıtın yanı sıra Erken İmparatorluk Dönemi başlangıcında tipin varlığını destekleyen önemli bir diğer yapı Aphrodisias C. Zoilos mezar anıtıdır³⁷. Octavianus’un azatlısı ve sonrasında aynı zamanda arkadaşı, sadık bir Caesar yanlısı olan Zoilos, MÖ 40 yılında Aphrodisias’a bir Roma vatandaşı ve büyük bir servet sahibi olarak dönmüştür³⁸. Kentte yer alan kamu yapılarında hayırseverlik faaliyetlerinde bulunması ele geçen yazıtlar yardımıyla anlaşılmıştır³⁹. Mezar anıtında Zoilos’un togası *sinus* olmaksızın küçük *umbo*’ludur⁴⁰. MS 1. yüzyılın ortalarına geldiğimizde Hierapolis Tomba Bella mezar anıtının “A” yüzü olarak adlandırılan uzun kenarında betimlenen toga giyimli figür bu tiptedir⁴¹. Aprodiasias Sebasteion’unda binanın güney bölümünde imparator Claudius ile birlikte resmedilen senatör kabartması yine bu tiptedir⁴². MS 2. yüzyıl başlarında Ephesos Celsus Kütüphanesi ikinci katında resmedilen toga giyimli heykelle tipin varlığı desteklenebilmektedir. Ephesos Parth anıtı kabartmalarında adoption sahnesinde (MS 2. yüzyılın 60’lı ve 70’li yılları) resmedilen imparatorluk ailesi üyelerinin kostümleri bu tiptedir⁴³. Son olarak Hierapolis tiyatrosunda sahnede orta kapı üzerinde yer alan frizde “U” formunda düzenlenmiş üç büyük blokta resmedilen imparator Septimius Severus yine ikinci tip de toga giyimlidir⁴⁴.

³⁴ Ganzert ve diğ. 1984, 119; Borchhardt 1993; 2002. J. Borchhardt, Gaius Caesar için bir anıt mezar hakkında ne yazılı kaynaklarda ne yazıtlarda bir bilgi bulunmadığına; buna ilişkin olarak onun böyle bir anıtının varlığının düşüncesi fikri araştırmacı da uyanmıştır. 1965 yılında Myra’dan hareketle Lykia içerisinde bir yüzey araştırmasına başlamıştır. Bir grup ekiple öncelikli olarak 1966 yılında Limyra Heroon bulunmuştur. 29.10.1967 yılında öncelikli olarak herhangi bir fonksiyonu belirtilemeyen *opus caementicium* tekniğinde inşa edilmiş bir yapı kalıntısıyla karşılaşmıştır. Yapının kuzeydoğusunda yaklaşık olarak 20 metre uzağında H. Borchhardt, bir mermer blok keşfetmiştir. Blok üzerinde yer alan kabartma başları E. Simon’la birlikte değerlendirilmiştir ve Augustus etrafında olduğu belirtilmiştir. Anıtın keşfi bu şekilde gerçekleştirilmiştir: Borchhardt 2002, 11-14.

³⁵ Borchhardt 2002, 13, dnp. 28, Lev. 2.4.

³⁶ Borchhardt 2002, 12. Kazı çalışmaları zorlu koşullarda bataklık bir alanda devam ettirilmiştir ve çok az sayıda friz parçaları ele geçirilmiştir. Az sayıda bir kabartma olması durumu araştırmacı tarafından Orta Çağ da kabartmaların kireç yapımında kullanılması şeklinde açıklanmıştır: Borchhardt 1993, 96; 2002, 13.

³⁷ Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Erim 1974, 162-166; Strocca 1978, 903; Erim 1986, 5, 137-138; Smith 1993; 2006, 43-44, Fig. 9; 2009, 238; 2015, 803-809; 2013, 4; Yılmaz 1995, Taf. 54; Romeo ve diğ. 2014, 206, 242.

³⁸ Smith 2009, 238.

³⁹ Weaver 1972, 22, dn. 3; Erim 1974, 165; Reynolds 1982, 161-162; Fig. 7; Smith 1993, 14-15, Lev. 2b-2c; 2006, 43-44, Fig. 9; 2009, 238; Romeo ve diğ. 2014, 206, 242. Zoilos friz içerisinde yer alan yazıtlarla kesin bir şekilde tanımlanmış olup; Aion, Andreia, Arete, Demos, Mneme, Pistis, Polis, Roma ve Timé ona eşlik eden diğer figürlerdir: Smith 1993, 1.

⁴⁰ Bkz. Smith 1993, Lev. 7.

⁴¹ D’Andria 2003, 86-87; Romeo ve diğ. 2014, 243, Res. 205, 220-221; Smith 2015, 806-807.

⁴² Erim 1981, 23, Lev. 8, Res. 4; 1986, 116; 1990, 61, Res. 85; Smith 1987, 134-135, Lev. 8, No. 3; 2013, 135, Res. 85, 156-157, Lev. 72, Res. 99, No. C 18; Ilgım 2008, 44-45; Rose 2015, 788.

⁴³ Deubner 1912, 14-15; Ryberg 1955; Wegner 1956, 38; Miltner 1958, 58, Res. 49; Inan – Rosenbaum 1966, No. 34, Lev. 20.1, No. 38, Lev. 25.1, No. 49, Lev. 30.5; Eichler 1971, 102-136; Oberleitner ve diğ. 1978; 1999, 619-631, Lev. 154, 1-3, 156, 1; 2006, 16-17, Fig. 5; 2009, 215-216, No. 1.3. FR3, Fig. 65-79; Jobst 1983, 149-242; 1985, 79-82; 2005, 171-180; Ganschow 1986, 209-221; Stähler 1987, 107-116; Liverani 1995, 235, 242; 1996-97, 153-174; Hausmann 1996, 160, dn. 132; Fittschen 2006, 71-72, Fig. 1, 2, 3; Chaussou 2006, 50, 55, Fig. 11; Fuchs 2006, 89-90, Fig. 1, 3; Landskron 2006, 103-128; Masino – Sobrà 2012, 281, Fig. 22c.

⁴⁴ Ferrero 1966, 59, Fig. 97; D’Andria – Ritti 1985, 199; Çubuk 2008, 13; Gabellone 2012, 66, Fig. 9; Romeo ve diğ. 2014, 244.

Kaynaklar

- Bernoulli 1886 J. J. Bernoulli, Römische Ikonographie 2.1, Das Julisch – Claudische Kaiserhaus (Berlin 1886).
- Bieber 1959 M. Bieber, Roman Men in Greek Himation (Roman Palliati) a Contribution to the History of Copying, *TransactAmPhilosSoc* 103.3, 1959, 374-417.
- Bieber 1967 M. Bieber, Entwicklungsgeschichte der griechischen Tracht: von der vorgriechischen Zeit bis zum Ausgang der Antike (Berlin 1967).
- Bieber 1977 M. Bieber, *Ancient Copies: Contributions to the History of Greek and Roman Art* (New York 1977).
- Bonfante Warren 1973 L. B. Warren, Roman Costumes. A Glossary and Some Etruscan Derivations, *ANRW* 1.4, 1973, 584-614.
- Borchhardt 1993 J. Borchardt, *Die Steine von Zemuri* (Wien 1993).
- Borchhardt 2002 J. Borchardt, Der Fries vom Kenotaph für Gaius Caesar in Limyra, *Forschungen in Limyra* 2 Wien 2002).
- Böhme – Schönberger 1999 A. Böhme-Schönberger, Kleidung in traianischer Zeit, E. Schallmayer (ed.), *Traian in Germanien: Taian im Reich* (Saaburg 1999), 155-167.
- Camassa – Hild 1997 G. Camassa – F. Hild, Buch, *DNP* 2, 1997, 809-815.
- Chausson 2006 F. Chausson, Antonin le Pieux, Éphèse et les Parthes, W. Seipel (ed.), *Das Partherdenkmal von Ephesos, Akten des Kolloquiums Wien, 27-28 April 2003* (2006) 33-70.
- Croom 2000 A. T. Croom, *Roman Clothing and Fashion* (Amberley 2000).
- Çubuk 2008 N. Çubuk, *Hierapolis Tiyatro Kabartmaları* (İstanbul 2008).
- D' Andria – Ritti 1985 F. D' Andria – T. Ritti, *Hierapolis Scavi E Ricerche II: Le Sculture Del Teatro, I Rilievi Con I Cicli Di Apollo E Artemide* (Roma 1985).
- D' Andria 2003 F. D' Andria, *Arkeoloji Rehberi: Hierapolis/Pamukkale* (İstanbul 2003).
- Deubner 1912 L. Deubner, Die Apotheose des Antoninus, *RM* 27, 1912, 1-20.
- Eichler 1971 F. Eichler, Zum Partherdenkmal von Ephesos, *Öjh* 49.2, 1971, 102-136.
- Erim 1974 K. T. Erim, Aphrodisias, *Teatri Classici in Asia Minore* 4 (1974) 162-166.
- Erim 1981 K. T. Erim, Aphrodisias 1980, *KST* 3, 1981, 21-24.
- Erim 1986 K. T. Erim, *Aphrodisias: City of Venüs Aphrodite* (Norwich 1986).
- Erim 1990 K. T. Erim, *Aphrodisias: A Guide to the Site and its Museum* (İstanbul 1990).
- Ersun 2017 D. Ersun, Development of Toga Statues in Anatolia, Z. Gölen – İ. Serbestoğlu (eds.), *New Trend in Social and Liberal Sciences-2* (2017) 341-352.
- Fejfer 2008 J. Fejfer, Roman Portraits in Context, F. Lissarrague – R. M. Schneider – R. R. R. Smith (eds.) (New York 2008).
- Ferrero 1966 D. D. B. Ferrero, *Teatri Classici in Asia Minore I: Cybria – Selge – Hierapolis* (Roma 1966).
- Filges 2000 A. Filges, Himationträger, Palliaten und Togaten. Der männliche Mantel-Normaltypus und seine regionalen Varianten in Rundplastik und Relief, T. Mattern – D. Korol (ed.), *Munus Festschrift für Hans Wiegartz* (2000) 95-110.
- Fittschen 1972 K. Fittschen, Das Bildprogramm des Trajansbogens zu Benevent AA 87, 1972, 742-788.
- Fittschen 2006 K. Fittschen, Die Porträts am sogenannten Parthermonument. Vorbildung und Datierung, içinde: W. Seipel (ed.), *Das Partherdenkmal von Ephesos, Akten des Kolloquiums Wien, 27-28 April 2003* (2006), 71-88.
- Florescu 1969 F. B. Florescu, *Die Trajanssäule* (1969).
- Fuchs 2006 M. Fuchs, Ein unbequemer Verwandter im Kalkül dynastischer Planung: Pedanius Fuscus am Parthermonument, W. Seipel (ed.), *Das Partherdenkmal von Ephesos, Akten des Kolloquiums Wien, 27-28 April 2003* (2006) 89-102.

- Gabellone 2012 F. Gabellone, La scansione laser terrestre per lo studio di reperti archeologici: ambiti di applicazione e operatività sul campo, F. D'Andria – M. P. Caggia – T. Ismaelli (ed.), Hierapolis di Frigia V: Le Attività Delle Campagne di Scavo e Restauro 2004-2006 (2012), 61-68.
- Ganschow 1986 Th. Ganschow, Überlegungen zum Parthermonument von Ephesos, AA 1986, 209-221.
- Ganzert ve diğ. 1984 J. Ganzert – M. Grünewald – P. Herz, Das Kenotaph für Gaius Caesar in Limyra, IstForsch 35 (1984).
- Gauer 1977 W. Gauer, Untersuchungen zur Trajanssäule (Berlin 1977).
- Gehn 2012 U. Gehn, Ehrenstatuen in der Spätantike: Chlamydati und Togati (Mainz 2012).
- Goethert 1931 F. W. Goethert, Zur Kunst der römischen Republik (Berlin 1931).
- Goethert 1939 F. W. Goethert, Studien zur Kopienforschung I, RM 54, 1939, 176-219.
- Goette 1983 H. R. Goette, Disiecta membra eines traianischen Frieses, AA 1983, 239-246.
- Goette 1984 H. R. Goette, Das Bildnis des Marcus Vilonius Varro in Kopenhagen Zu den Basen von Portraitbüsten und zum Realismus flavisch-traianischer Bildnisse, Boreas 7, 1984, 89-104.
- Goette 1990 H. R. Goette, Studien zu römischen Togadarstellungen (Mainz 1990).
- Goette 2009 H. R. Goette, Zur Darstellung von religiöser Tracht in Griechenland und Rom, içinde: H. Wiegand – A. Wieczorek (eds.), Kleidung und Identität in religiösen Kontexten der römischen Kaiserzeit (2009) 20-34.
- Goette 2013a H. R. Goette, Die römische 'Staatstracht' toga, tunica und calcei, M. Tellenbach – R. Schulz – A. Wieczorek (eds.), Die Macht der Toga Dresscode im römischen Weltreich (2013) 39-52.
- Goette 2013b H. R. Goette, Das antike Griechenland und die römische Kleidung, M. Tellenbach – R. Schulz – A. Wieczorek (eds.), Die Macht der Toga Dresscode im römischen Weltreich (2013) 83-93.
- Hassel 1966 F. J. Hassel, Der Tajansbogen in Benevent (Mainz 1966).
- Hausmann 1996 U. Hausmann, Überlegungen zum Germanicus-Porträt, RM 103, 1996, 139-164.
- Havé-Nikolaus 1998 F. Havé-Nikolaus, Untersuchungen zu den kaiserzeitlichen Togastatuen griechischer Provenienz (1998).
- Haynes 1975 D. E. L. Haynes, The Arundel Marbles (Oxford 1975).
- Hekler 1912 A. Hekler, Die Bildniskunst der Griechen – Römer (Stuttgart 1912).
- Heuzey 1897 L. Heuzey, La Toge romaine étudiéesur le modèle vivant, J. A. Comte – J. Foville – A. Dezarrois (eds.), Revue de l'art ancien et moderne II (1897) 295-304.
- Hula 1895 E. Hula, Die Toga der späteren Kaiserzeit, Jahres-Bericht des k. k. zweiten deutschen Obergymnasiums in Brünn 24, 1895, 1-17.
- Ilgım 2008 M. Ilgım, Afrodisyas Sebasteion Sevgi Gönül Salonu/Aphrodisias Sebasteion Sevgi Gönül Hall (İstanbul 2008).
- İnan – Rosenbaum 1966 J. İnan – E. A. Rosenbaum, Roman and Early Byzantine Portrait Sculpture in Asia Minor (London 1979).
- İnan – Rosenbaum 1979 J. İnan – E. A. Rosenbaum, Römische und frühbyzantinische Porträtplastik aus der Türkei neue Funde (Mainz 1979).
- Jobst 1983 W. Jobst, I. Archäologische Untersuchungen östlich der Celsusbibliothek in Ephesos, Öjh 54, 1983, 149-242.
- Jobst 1985 W. Jobst, Zur Standortbestimmung und Rekonstruktion des Parthersiegaltars von Ephesos, Öjh 56, 1985, 79-82.
- Jobst 2005 W. Jobst, Parthermonument und Pergamonaltar – Hellenistische und römische Triumphhalkunst in Kleinasien, T. Ganschow – M. Steinhart (eds.), OTIUM Festschrift für Volker Michael Strocka (2005), 171-180.

- Kadioğlu 2011 M. Kadioğlu, Vorbericht über die Arbeiten im Gerontikon von Nysa am Mäander (2006-2009), *JdI* 126, 2011, 107-154.
- Kadioğlu 2014 M. Kadioğlu, Das Gerontikon von Nysa am Mäander. Forschungen in Nysa am Mäander Band 3 (Darmstadt 2014).
- Kleiner – Kleiner 1982 D. E. E. Kleiner – F. S. Kleiner, Early Roman Togate Statuary, *BCom* 87, 1982, 125-133.
- Kockel 1993 V. Kockel, Poträtreiefs stadrrömischer Grabbauten: ein Beitrag zur Geschichte und zum Verständnis des spätrepublikanisch-frühkaiserzeitlichen Privatporträts (Mainz 1993).
- Korkut 2000 T. Korkut, Überlegungen zum Aufkommen der Halbfiguren auf kleinasiatischen Grabstelen vom Hellenismus bis zur römischen Kaiserzeit, *Adalya* 4, 2000, 181-194.
- Landskron 2006 A. Landskron, Repräsentantinnen des orbis Romanus auf dem sog. Partherdenkmal von Ephesos, W. Seipel (ed.), *Das Partherdenkmal von Ephesos, Akten des Kolloquiums Wien, 27-28 April 2003* (2006), 103-128.
- Larson – Loven 2014 L. Larson – Loven, Clothes, Body Language and Visual Communication in Ancient Roma, *Gothenburg Archaeological Studies* 5, 2014, 429-441.
- Lehmann – Hartleben 1926 K. Lehman – Hartleben, Die Trajanssäule, ein römisches Kunstwerk zu Beginn der Spätantike Band 1-2 (Berlin 1926).
- Lepper – Frere 1988 F. Lepper – S. Frere, Trajan's Column, A New Edition of the Cichorius Plates, Introduction, Commentary and Notes (Alan Sutton 1988).
- Liverani 1995 P. Liverani, Nationes e Civitates nella propaganda imperiale, *RM* 102, 1995, 219-249.
- Liverani 1996/97 P. Liverani, Il monumento antonino di Efeso, *RIA* 3.19-20, 1996-1997, 153-174.
- Masino – Sobrà 2012 F. Masino – G. Sobrà, L'Altare del Dodektheon di Hierapolis, F. D'Andria – M. P. Caggia – T. Ismaelli (eds.), *Hierapolis di Frigia V: Le Attività Delle Campagne di Scavo e Restauro 2004-2006* (2012), 259-292.
- Miltner 1958 F. Miltner, Ephesos (1958).
- Niemeyer 1968 H. G. Niemeyer, Studien zur statuarischen Darstellung der römische Kaiser (Berlin 1968).
- Norman 2009 N. J. Norman, Imperial Triumph and Apotheosis: The Arch of Titus in Rome, D. B. Counts – A. S. Tuck (eds.), *Koine Mediterranean Studies in Honor of R. Ross Holloway* (2009), 41-53.
- Oberleitner ve diğ. 1978 W. Oberleitner – K. Gschwantler – A. Bernhard-Walcher – A. Bammer, Funde aus Ephesos und Samothrake (Wien 1978).
- Oberleitner 1999 W. Oberleitner, Das Partherdenkmal von Ephesos, H. Friesinger – F. Krinzinger (eds.), *100 Jahre Österreichische Forschungen in Ephesos* (1978), 619-632.
- Oberleitner 2006 W. Oberleitner, Zum Partherdenkmal: drei Problemkreise, W. Seipel (ed.), *Das Partherdenkmal von Ephesos, Schriften des Kunsthistorischen Museums* 10, 2006, 13-24.
- Oberleitner 2009 W. Oberleitner, Das Partherdenkmal von Ephesos: Ein Siegesmonument für Lucius Verus und Marcus Aurelius, *Schriften des Kunsthistorischen Museums* 11A-B (Wien 2009).
- Özgan 2003 R. Özgan, Die kaiserzeitlichen Sarkophage in Konya und Umgebung, *AMS* 46, 2003.
- Özgan 2013 R. Özgan, *Roma Portre Sanatı II* (İstanbul 2013).
- Reynolds 1982 J. Reynolds, *Aphrodisias and Rome* (London 1982).
- Romeo ve diğ. 2014 I. Romeo – D. Panariti – R. Ungaro, Hierapolis di Frigia VI: La Tomba Bella, Un heroön giulio-claudio e il suo sarcofago (İstanbul 2014).
- Rose 2015 C. B. Rose, The reliefs from the Julio-Claudian Sebasteion at Aphrodisias *JRA* 28.2, 2015, 787-791.
- Ross 1911 C. F. Ross, The Reconstruction of the Later Toga, *AJA* 15, 1911, 24-31.
- Ryberg 1955 I. S. Ryberg, Rites of the State Religion in Roman Art, *Memoirs of the American Academy in Roma* 22 (Michigan 1955).
- Seelentag 2006 G. Seelentag, Die Traianssäule – Bilder des Sieges, E. Stein-Hölkeskamp und Karl-Joachim Hölkeskamp (ed.) *Die römische Welt* (2006), 401-418.

- Smith ve dig. 1891 W. Smith – W. Wayte – G. E. Marindin, *A Dictionary of Greek And Roman Antiquities* (1891).
- Smith 1987 R. R. R. Smith, *The Imperial Relief's from the Sebasteion at Aphrodisias*, *JRS* 77, 1987, 88-138.
- Smith 1993 R. R. R. Smith, *Aphrodisias I, The Monument of C. Julius Zoilos* (Mainz 1993).
- Smith 2001 R. R. R. Smith, *A Portrait Monument for Julian and Theodosius at Aphrodisias*, C. Reusser (ed.), *Griechenland in der Kaiserzeit: Neue Funde und Forschungen zu Skulptur, Architektur und Topographie Kolloquium zum sechzigsten Geburtstag von Prof. Dietrich Willers Bern*, 12. – 13. Juni 1998 (2001), 125-136.
- Smith 2006 R. R. R. Smith, *Roman Portrait Statuary from Aphrodisias: Aphrodisias II* (Maniz 2006).
- Smith 2009 R. R. R. Smith, *Yazıtlar, Tasvirler ve Arkeolojik Veriler Işığında Heykel Atölyeleri*, R. R. R. Smith – L. Lenaghan (eds.), *Roman Portraits from Aphrodisias* (2009), 103-119.
- Smith 2013 R. R. R. Smith, *The Marble Relief from the Julio-Claudian Sebasteion* (Damstadt 2013).
- Smith 2015 R. R. R. Smith, *Citizens and kings in the Tomba Bella at Hierapolis*, *JRA* 28.2, 2015, 803-809.
- Spathi 2013 M. G. Spathi, *Die Kleidung der Figuren auf Grabstelen der römischen Zeit in Griechenland und Kleinasien*, M. Tellenbach – R. Schulz – A. Wiczorek (eds.) *Die Macht der Toga Dresscode im römischen Weltreich* (2013), 110-114.
- Stähler 1987 K. Stähler, *Lucius Verus Parthicus Medicus Zum Partherschlachtfries aus Ephesos*, *Boreas* 10, 1987, 107-116.
- Stone 2001 S. Stone, *The Toga: From National to Ceremonial Costume*, J. L. Sebaste – L. Bonfante (eds.), *The World of Roman Costume* (2001), 13-45.
- Strocka 1978 V. M. Strocka, *Die frühesten Girlandensarkophage. Zur Kontinuität der Reliefsarkophage in Kleinasien während des Hellenismus und der frühen Kaiserzeit*, S. Şahin – E. Schwertheim – J. Wagner (eds.) *Studien zur Religion und Kultur Kleinasiens: Festschrift für Friedrich Karl Dörner zum 65. Geburtstag am 28. Februar 1976* (1978), 882-913.
- Yılmaz 1995 H. Yılmaz, *Demos – Zur späten Typologie einer klassischen Personifikation*, *RM* 102, 1995, 211-218.
- Zanker 1990 P. Zankler, *Augustus und die Macht der Bilder* (München 1990).
- Weaver 1972 P. R. C. Weaver, *Familia Caesaris: A Social Study of the Emperor's Freedmen and Slaves* (Cambridge 1972).
- Wegner 1956 M. Wegner, *Hadrian, Plotina, Marciana, Matidia, Sabina* (Berlin 1956).
- West 1933 R. West, *Römische Porträt-Plastik I* (Münich 1933).

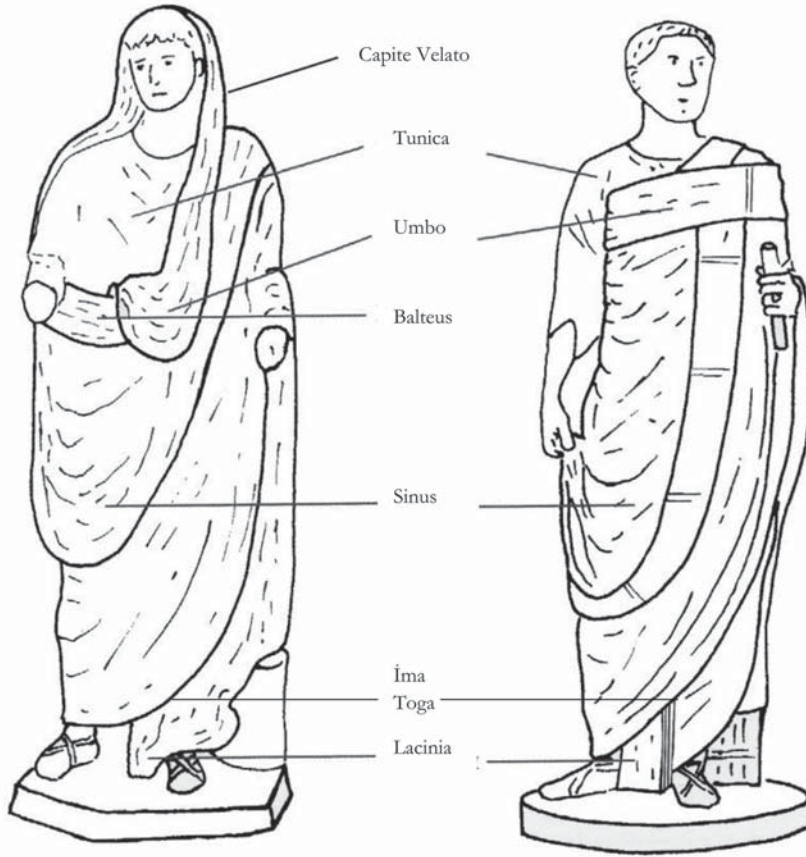

Fig. 1. Erken İmparatorluk Dönemi (Sol) ve MS Geç 2. yüzyıl - 3. yüzyıl (sağ) Toga Kostümünün Bölümleri (Goette 2013: 42, 4d).

Fig. 2a, 2b, 2c. Turgut Tokuş koleksiyonu toga giyimli heykeli (cepheden, sağ ve sol yandan görünüm) (Foto. Durmuş Ersun – Umut Alagöz).